

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран. у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се поштанском
упутницом непосредно админи-
страцији „Гласа Црногорца“ на
Цетиње, а коме је наручије, г.
Петру Радаковићу, к. п. аген-
ту у Котор. Доноси се ишау
уредишту. Рукопис се не вра-
ћају.За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет рече-
ра по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСKE И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Његово Краљевско Височанство Господар добио је 2. о м. од Њ Величанства Краља Србије Петра I. овај телеграм:

Њ. Кр. Височан. Књазу Црногорском
Николи I

Сретан сам што могу Господара лично Црне Горе да одликујем пре свију орденем „Карађорђева Звезда“, коју сам установио. Нарочити изасланик мој донеће Вашем Краљевском Височанству овај орден, чим се вратим с пута по унутрашњости.

Петар.

Њ. Кр. Височанство Господар одговорио је Њ. Величанству Краљу овако:

Њ. Величанству Петру I.
Краљу Србије.

Прерадостан примам с благодарношћу Високо одличје, којим Вам је било угодно одликовати пријед иног Господара Црне Горе, у којој се у пјесми и мисли свето чува неумрли спомен Вашег Великог Дједа Карађорђа и гдје се хране најтоплије жеље за Вашу срећу, дуги вијек и славу сретње Србије.

Никола.

— У сриједу вече 5 о. м. давт је у Двору свечани објед у част Њ. Пр. г. маркиза Кузани Конфалонијери изванредног посланика и опуномоћеног министра Њег Величанства Краља Италије на нашем Двору и његове супруге гђе маркисе На обједу су били Њ. Њ. Кр. В. В. Господар, Књаз Насљедини и Књагиња Мелица, наши министри и великодостојници с госпођама.

ЦЕТИЊЕ, 7 маја.

Владачки састанак у Нишу.

Српски Краљ Петар I. и бугарски Књаз Фердинанд састали су се у Нишу у суботу 1 о. м. Садашње балканске и свјетске прилике, у којима се тај састанак збио, чине га епохалним у историји балканских словенских народа. Братски споразум између Србије и Бугарске, отпочет узајамном посјетом српске и бугарске великошколске омладине, а запечаћен сада састанком њихових владалаца, из основа је измијенио политичку ситуацију на Балкану, телује као чврста валага одбране и развијања балканске самосталности. Неслога између балканских држава, која је имала одлучну утицаја у цијелом развоју балканске судбе и у свим њеним пресудним моментима, нестане и уступа мјесто братској слози, која једно може да обезбједи бољу и срећнију будућност вавађеној браћи. Да су се балкански народи између себе и до сад поштовали, да су једни у сваки другијех гледали своју снагу, да су се валагали један за све а сви на једнога, никад туђанска поплава не би притиснула Симеонову, Душавову и Ковстантинову царевину. Заједничком слогом само одбићемо опасност, која балканској самосталности споља пријети и показваћемо

у исто доба свијету, да су балкански народи врели и способни за самостални државни живот. А и унутрашња ситна питања, која балканске народе толико вавађују, лако ћемо тада ријешити у духу братске љубави, а по захтјевима моћног начела народности, које је и друге раздробљене народе уједињавало.

Зато и Црна Гора, ова прва и ијековна поборница за слободу и самосталност народну на Балкану и будни стражар народних аманета, вавда ијерна једино саванајућој мисли балканске заједнице под заштитом моћне Русије, најсудније повдравила братимљење српског и бугарског народа као освјет новог и сретнијег доба, и придружује се општој српској жељи, да оно, што се у Нишу освештало састанком српског и бугарског владалаца, буде дуготрајно и срећно!

О појединостима овог састанка „Српске Новине“ доводе овај извјештај:

Његово Величанство Краљ Петар у пратњи Своје свите, Министра предједника г. Грујића, Министра иностраних дјела г. Пашића и Министра унутрашњих послова г. Протића, отпутовао је 30. априла о. г. ујутра, у 6 часова и 45 минута, засебним дворским возом у Ниш. У пратњи Његовог Величанства Краља налазио се је и г. потпуковник Хесапцијев, бугарски дипломатски агент у Биограду, који је Његово Величанство пратио до Ниша. У Нишу стигао је Краљ с пратњом у 11 часова и 45 минута прије подве.

Пошто се повдравио с присутнима, Краљ је ушао у дворски станични салон, заједно са својом свитом и министрима, да ту сачека долазак нова, којим је путовао Књаз Фердинанд. Тачно у 12 часова стигао је Књаз Фердинанд у Ниш. Краљ Петар праћен својом пратњом и министрима изашао му је из салона у суерет и, пошто су се владари неколико пута срдачно руковали и узајамно представили своје свите, обили су почасну чету. Војна музика је за све то вријеме свирала бугарску химну.

У пратњи Књаза Фердинанда били су г. генерал Петров, министар предједник и министар спољних послова; г. Петков министар унутрашњих послова; генерал Николајев, први и генерал Марков, други ађутант Књажев, ватјем мајори: Стојанов и Нерезов, ађутанти и г. г. Добровић, лични секретар Књажев; Милчев, начелник министарства иностраних дјела и секретар Књажеве канцеларије ордена. г. Дридарев. Г. А. Станојевић, предједник Народне Скупштине такође је у Књажевом возу стигао из Софије у Ниш. Од стране Краља Петра дочекали су на граници Књаза Фердинанда генералштабни потпуковник Пауновић, бивши војни аташа у Софији и мајор С. Јовановић, ађутант Краљев.

Са жељаничкосте станице владари су се одвезли у Нишко окружно начелство. Пролазећи кроз улице које су са станице тамо водиле и које бјеху ископачене тробојкама и зеленилом, а многобројни сакупљени и ударањени свијет поздрављају је владалеца најбуријим усклицима одушевљења.

Краљ Петар подарио је Књазу Фердинанду орден Карађорђевог звјезде I. реда, а Књаз Фердинанд подарио је Краљу Петру први степен Александровог ордена. За тијем су међусобно одликовани и сва лица која су се налазила у Краљевој и Књажевој свити.

По доласку у начелство владари су најприје сами подуже разговарали, а ватјем је Краљ разговарао са министрима и осталом свитом књажевом, а Књаз са министрима и осталом свитом краљевом.

Послије тога је био доручак, на коме бјеху владари и лица из њихових свита. За вријеме доручка подигао је Краљ Петар ову зравицу: Срећан што ми се овако изненадно дала прилика да са српском земљишту повдравим Ваше Краљевско Височанство, Представника братског народа бугарског, дижем ову чашу за срећу и напредак Бугарске и Њеног владатељског дома!

На ову зравицу одговорио је Књаз Фердинанд овако:

Под утицајима братског пријема, који сам нашао пролазећи кроз Србију у краљевом Нишу, вахваљујем Вашем Величанству на ријечима којима Ме је повдравило и дижем ову чашу за дуг живот Вашег Величанства, напредак династије српске и напредак братског народа српског!

По доручку је био кратак серкл. Затјем су се Књаз и његова свита записали у књигу Краља Петра. У 3 часа и 30 минута оба владара и њихове свите кренуле су из вграде окружног начелства на станицу. Свијет је владаре поново одушевљено поздрављао и при проласку кроз варош за станицу и на самој станици, кад се владари при растанку опет срдачно руконаше и кад је Књаз Фердинанд својим возом наставио пут за Биоград, а Краљ Петар са својом свитом продужио пут за Врање.

Сва српска и бугарска штампа у заносним чланцима поздрављају овај састанак, а и руско „Н. Време“ пише о њем овако:

1. Маја био је у Нишу састанак Петра I. Краља Србије, и бугарског Књаза Фердинанда. Још од самога почетка од кад је унук српског јунака Црног Ђорђа ступио на пријесто Србије, опајала се је код њега жеља да ступи у пријатељске везе и односе с другијем словенским државама на Балкану. Међу данашњијем министрима он је нашао људе, који не само да симпатију тој краљевој жељи, него су још увјерени, да је то корисно и пробитачно за поменуте државе. У Бугарској било је увијек међу државницима таквијех људи, који су тежили к савезу с осталијем балканским словенима. На челу тога правца стојао је пок др. Стојилов, један од виђенијих бугарских државника, али приликом није су томе ишле на руку, нешто, може бити, и због стравних утацаја, те су се добре намјере и тежње морале одлагати за боље врте. Као што се види, Књаз Фердинанд и данашње бугарско министарство Петрова — Петкова, склоњени су зближењу између Србије и Бугарске и, нашавши вгодно земљиште у новоме режиму у Србији, опуномоћили су г. Ризова, да отпочне преговоре у Биограду. Састанак два словенска владара резултат је мислије

г. Ризова, која је повољно у Биограду примљена.

Русија се радује томе састанку, који ће не само положити основ пријатељским односима, него ће може бити повући за собом и формалан савез. Русија је увијек гледала срећу и благостање балканских Словена у њиховој међусобној слози и добрим односима. Осим тога ово зближење симпатично је и с тога, што може много припомоћи, да се одржи и учврсти мир на Ближем Истоку, а то је тијем више потребито, што је Русија данас тако озбиљно заувата стањем ствари на Далеком Истоку. Снага Србије, Црне Горе и Бугарске, кад су сложне међу собом, толика је, да она чини један фактор с којим се има рачунати и који може знатно утицати, како на успјешно провађање реформа у Старој Србији и Македонији, тако и на умирење ставовништва у тијем покрајинама.

Русија је увјерена, да словенске државе на Балкану не само због узајамних симпатија, него и због сопствене користи, неће игнорисати жеље и интересе Русије, која се је увијек прилагођавала интересима својих супрвеника.

Балканске државе теже данас да остваре оно, што су давно жељеле, али што се због политичких прилика до данас најје могло испунити; те су државе давно биле свјесне тога, да се њихова снага састоји у слози и пријатељству, а тој се баш свјесности Русија и радује!

ПРОСЛАВА У СПИЧУ.

Овијех дана прославиће се у приморској варошници Спичу двадесетпетогодишњица од онога дана, од кад је та варошница са околином јој и тврђавама Хајем и Нехајем, по ријешењу Берлинског конгреса, отргнута била од Црне Горе и предата Аустро-Угарској, сигурно вавда ради тога, да се проширењем и без тога велике Црне Горе на рачун Спича и околине му, које она на јуначком мегдану оте, не би пореметила јевропска политичка равнотежа.

Нећемо да овдје у ту данашњу прославу дубље улазимо и њен карактер пресећујемо, али мислимо да неће бити сувишно да знамо, како се је прије 25 година код нас о томе писало, како се је Црна Гора коректно у томе питању држала и с коликом је хладнокрвношћу и душевним миром тај тешки ударац поднијела.

Ево што о томе пише „Глас Црногорца“ од 5. маја 1879., бр. 16.:

Прошле недеље Аустро-Угарска монархија фактично је узела у државу своју Спич и Шушањ, два мјеста на граници црногорској дуж обале јадранског мора, те су јој досуђена берлинским конгресом. Војска црногорска, која је та мјеста за вријеме прошлога рата освојила била и до сад у власти својој држала, предала их је сада са свијем могућим почастима и одликовањима војсци и власти Аустро-Угарске монархије.

Ово је опет један доказ више за коректно и лојално понашање Владе Његовог Височанства Књаза, која у свему тачно и савјесно са своје стране испуњава обзаве које су јој наметнуте берлинским конгресом — испуњава их и онда, кад би могла из равнијех разлога имала повода, да пред цаједом Јевропом рекламује њена основна и не застарива права.

Ово мислимо да би ваљало да се забљежи на свом мјесту, нарочито пак у овим високијем круговима дипломатским, који су ваљада склоњени да подилазе мањим и слабијем државама са биједом, есу оне мање приступе добром европском правном реду и поштовању међународних одношења регулисанијех уговорима међународнијем.

Ако ико, Црна Гора имала би право и основа, да се жали на последњи међународни уговор не баш славнога спомена, и то баш да се жали на ону државу, испред које се данас, покоривајући се оном уговору, склања са славнога задобивенога земљишта.

Но Црна Гора није јаукала, ни кад је у највећим мукама била, па неће ни сад, она ће и овај бол подијети са оним мушким достојанством, којим се одликује цијела славна мукотрна историја њена, кријепећи се при том тврдом вјером у вјечну правду, која не може оставити чисту заслугу без награде, јасно право без живота и остварења.

Аустро-Угарска монархија, она иста, која највише себе у заслугу уписати може те је Црна Гора изашла је Берлинскога конгреса скраћена, пушта сада још један крак дуж Црне Горе, ширећи према свој обим свога сусједства.

Ми се радујемо што тјешњем сусједству добријех пријатеља, па и Аустро-Угарску, — ма да нам је на Берлинском Конгресу доста ни жао учинила, не можемо а да не урачунамо у ред пошљедијех, и с тога је поздрављамо искреном добродошлицом, у сусједству Црногорскијех обала Јадранског мора. Аустро-Угарска може имати својих интереса у Спичу и Шушању, но ми смо тврдо увјерени да она не може имати непријатељских намера према Црној Гори и да искрено жели наш свестрани унутрашњи развјат и напредак. За то ми ни најмање не завијемо од тога, што Аустро-Угарска шири руке око нас; она не мисли да нас својим тијесним загрљајем задовољава, а и кад би хтјела, то би јој прилично трудно пало.

Не! од нас, а увјерени смо и од Аустро-Угарскијех државника далеко су те мисли! На против, што тјешње пријатељско сусједство с Аустро-Угарском монархијом мора бити само корисно по нас, а неће бити на одмет ни самој тој монархији. Ми колико смо слабе дипломате, ипак нијесмо дјеча а ни михити, да не увидимо, да једна тако велика, моћна и културна држава као што је Аустро-Угарска може само благотворно утицати на једнога свог маленог, слабог и још неразвијеног сусједа као што је Црна Гора, кад је с њим у добром пријатељству. Ми ради свога свестраног унутрашњег државног и народног развјатка и унапређења имамо толико потреба да подмиримо, толико послова да уредимо, толико препрека да савладамо, да нам у томе, осим нас самих, нико више на руци бити не може, него наш моћни, велики и развијени сусјед с којим се сваки час сусретамо, с којим у толиким односима стојимо, и без којег управо мало шта и отпочети можемо. У свијема подвезима напијем који смјерају на отварање новијех извора и путова подизању нашега матери-

јалног благостања, ми смо упућени на добро споразумијевање са овим сусједом нашим, од којег не може него корист проистећи за нашу државу.

Имајући то све на уму, а и штедујући правилима доброга реда у међународнијем односима, далеко је од нас, да бисмо хтјели ма чим мутити одношаје доброга пријатељства са сусједном Аустро-Угарском монархијом, напротив, све наше настојање биће на то упућено, да се ти односи, у границама наше државне самосталности и независности, што тјешње свежу и што јаче загрју топлотом искреног и доброга споразумијевања. Свједок је томе, међу осталијем и владање наше, приликом предаје Спича и Шушања, као и више од пола Херцеговине, која је била у нашим рукама.

Ми се надамо да ће Аустро-Угарски државници уважити ово наше расположење, па гдје год буду допустили интереси њихове монархије, који су, разликују се, за њих највише закон, да ће бити на руци нашим усилјањима за очување наших државних и народних интереса. Прилика за то биће од сад довољно, а ето се једна већ указује при последи међународне комисије око одређења новијех граница Црногорскијех. Ту је добра агода за њих, да утјерају у лаке своје клеветнике, и да им докажу да Аустро-Угарској није стало само до тога, да се Црна Гора слаби и штети, ту је агода, да се Црној Гори ублаже болови, који су јој на другој страни задани.

Хоће ли Аустро-Угарски државници ову агуду и прилику употребити или не — видећемо. — Но у сваком случају Црна Гора остаће и од сад као што је била и до сад: савјесна и лојална извршитељка међународнијех уговора, вјерна и искрена пријатељка свијема пријатељима својим, добра сусједка добријем сусједима.

Инглези у Тибету.

Ма како да су се Инглези старали, да својој експедицији у Тибету даду миран карактер, она се, и против њихове воље, претвара у чисто војничку експедицију. Генерал Макдоналд и пуковник Јонгхесбанд свијема силама хоће да слома Далај-Ламу, те да даде Инглеској потпуну задовољштину и да учини уговор, који би му везао и руке и ноге и који би у исто вријеме осигурао Инглеској у Тибету такав уплив, који само она имати може, а више нико. Сама ова експедиција — пише „Н. Време“ — и покренута је баш с тога, што се је инглеско-индијским политичарима привиђало и у сну и на јави, да неко други хоће да утврди тај уплив и да се нечији туђи прети мијешају у тибетске послове. Инглезима се хоће да свуда и на све стране прошире своју трговину, не узмичући ни од тога, да својим неприја-

тељима оружје продају, чудновато им је нагледало вапшто Тибетанци не купују код њих никакве робе, па ни оружја. Њима се је привиђало, да пушке и топове даје Тибету далека Московија, те нијесу пропустили случаја, да свему свијету објаве, да је једна између онијех пушка, што су их они у Тибету увели, обилежена била бијељом руске фабрике у Тули.

Пошто су генерал Макдоналд и пуковник Јонгхесбанд одржали код мјеста Гуро потпуну „побједу“ над немоћнијем Тибетанцима и пошто су их на стотине стријељали, покренули су се у мјесто Гијанце, гдје су, попут Наполеона на Воробјевијем горама, очекивали депутате од Далај-ламе. Но депутати дошли нијесу, па није дошао ни китајски изасланик, за кога су мислили да ће ствар потпуно уредити. Пуковник се је морао поврнути даље, али на превоју Каро срели су га 1500 Тибетанаца, који су подигли били тврди бедем од камена и пут му препријечили. Инглези су покушали да ову повицију нападну с фронта, али нијесу успјели ништа, осим што су нагубили једног официра и неколико нижих чиновна; тада су почели пуцати на ту повицију из топова, а двије чете послали су иза леђа, те су је тако најпослије и заузели. Тибетски губитци били су и овога пута велики. Побједници узели су логор с неколико богатијех шатора и хране; између осталог узели су и један дрвени топ, који је неколико пута био обмотан кожом, а нашли су и неколико старијех пушака, које се оспријед пуне. Но ово још нијесу биле пушке и топови из Московије, што их Инглези траже; а међу браниоцима није се нашао ни један руски ковак, него су то били прави тибетски урођењаци и то такви, да су се Инглези чудили њиховој снази и урасту; сваки од њих имао је пушку, сабљу и копље дугачко 6 стопа, а били су су се тако јуначки, да се Инглези, и ако су побједили, нијесу ријешили да иду даље, него су се вратили у Гијанце, да се уједине с Макдоналдом. Таква поступак имао је тијем више смисла, што је баш у то вријеме на Макдоналда напао било друго одјељење тибетске војске, и то с леђа. Оваква „комбинација“ приморала је Инглезе да се мало замисле.

Они сад по што по то морају да иду на Ласу, да тамо правуде Далај-

Ламу, да потпише мирни уговор с Инглеском. Али хоће ли Далај-Лама чекати и дочекати Инглезе у Ласи? Да му неће случајно посаветовати китајски изасланик, да се удаљи на Ласе, као што је то увијек чинио Богдихан, син Неба и Сунца, кад су „бшјели прекоморски ђаволи“ доводили своју војску у Пекинг — то је још питање. Мислити о томе питању, разумије се, није Бог-вша како пријатно, особито на висинама Хималаја, гдје су и сами бој морали Инглези водити посред огромнијех сљежних сметова и вијавица.

РАТНЕ ВИЈЕСТИ.

Са бојишта.

Што је с Портартуром и с његовим саобраћајем? Стање као да није у њему баш тако рђаво, како желе представити инглеске, у Токију скловане вијести. Из Петрограда јављају, да су саобраћајне везе биле с њим успостављене, а то потврђују и Јапанци, који су се жалили, да је прошао један влак са дрвеним крстом, из кога се на њих пуцало. Поново се је тврдило као да је саобраћај и опет прекинут, али баш великих жртава то сигурно није било; а Бог зна како је баш у ствари. Потоња вијест из Портартура доноси да је тамо све мирно. Јапанска војска још је увијек у близини Питсева, гдје се је било лако искрцати, али је тешко даље продирати. Из Питсева до жељезнице има 40 километара Јапанци онамо сигурно чекају што ће да уради Куроки према Ђаојангу. Што се пак тамо плете, тешко је дознати, јер се обје ратујуће странке не размећу са вијестима, а Руси поготово. За Куропаткина се зна, да је жив, али што чини и што намјерава чинити, то се само нагађа, а сигурно се зна, да он не стоји скрштених руку. Не зна се дакле, да ли ће Руси дочекати јапанску војску пред Мукденом, око Ђаојанга, или ће напустити и једну и другу повицију, па се повући даље у унутрашњост, према Харбину. Не зна се, коликом силом располаже Куропаткин, нити гдје се налази његова главна снага. У овој неизвјесности долазе још и гласови, да су руске чете продале у сјеверну Кореју око мјеста Анду и тако се налазе Курокијевој армији иза леђа. И то је некаква тактика, о којој се ћути. Из свега се види, да су Руси искусни и хладнокрвни ратници, којим се не хита.

Како париски „Matin“ јавља, Куропаткин је телеграфирао једном свом пријатељу сво: „можеш ми честитати, Јапанци су пришле Јалу и сад су у потпуној мојој власти.“

Ни балтичка флота не хита. Неко вели да ће отпловити у јуну, неко у августу. Скридљиво ће до који дан стићи у источну Азију, а каже се, да ће скренути у Владивосток. И то је тајна. У толико се опет у европској Русији мобилизира не престано.

ЛИСТАК.

ДОЧЕК ЈУНАКА ОД ЧЕМУЛНА У ПЕТРОГРАДУ.

Дочек јунака од Чемулна, т. ј. официра и морнара са „Варјага“ и „Корејца“, извршен је у Петрограду на врло свечан начин. Петроградски дописник „Заставе“ тај дочек описује овако:

Још рано зором збирало се свијет по просторној улици Невског Проспекта. Све улице које су шле Невскоме Проспекту или га пресецајале, биле су испуњене народом. Све је то хитало према Николајевској станици, да сачека, види и поздравни неустрашиме јунаке, који су достојно бранили част руског оружја. Објема странама широке улице била је упарађена војска. А војна колска застала је у 8 сати изјутра. На станици безбројна маса народа направила је фронт. Пред стапцом ескадрон царске гарде у бијелим мундирима и сјајним оклопима; с друге стране тјелесни улани, козачки ескадрон и др.

На улици.

Са равних страна дошао је свијет. Огромна маса гостију из унутрашњости. Гомила је тако густа и збијена, да се не може мицати. Једна старица, која се кренула са крајњег краја Петрограда да угледа јунаке, моли да је пропусте напријед.

— Дједо, пустите ме напријед. Ја сам из Охте, кренула сам се још јутрос рано у шест сати да видим јунаке наше. Да их само видим, па послје не марим умријети... На другом једном крају плаче старица.

— Ах, добри људи, ви сте сви много млади од мене. Ви ћете још пуно оваквих уана доживјети и видјети још наших же-

роја. Али ја нећу. Остао ми је још који мјесец да проживим. Пустите ме да видим.

Ова молба налази одзива. Два млада човјека се измичу, праве старици пролаз и пуштају је напријед.

На станици.

Око десет часова у јутру све је било на свом мјесту. Перон на станици испуњавали су највиши војни и државни савјетници: министар марине Авелан, началник морског штаба, инспектор флоте руске, представници страних држава и др. Дошао је и Велики Њаз Александар Александровић.

Воз је стигао у 10 часова. Чим је стао, са свих страна захорило се громогласно!

— Ура! ура-а-а!

Официри и матрови са „Варјага“ и „Корејца“ живо су заламили из вагона и одмах се на перону постројиле у један ред, образовавши фронт. Напријед је стајао командир Рудњев, који је постао Царев ађутант; поред њега је командир Бјелајев, а за овима остали официри и морнари. Сви су били украшени орденом Св. Ђорђа.

Оба се командира представиле Великом Њазу, подијелили му рапорат. Послје тога приступи им предсједник петроградске општине, Дељанов, и подносили им хлеб и со поздравни их.

— Добро нам дошли, давно жељени мили гости! Цео Петроград вас, храбре синове Русије, са одушевљењем поздравља. Ви сте неустрашиме заштитници части и достојанства нашега отаџства. Ви сте славом увјенчали руску флоту и пријестоница руска, у знак свог срдечног пријема, подноси вам хлеб и со!

Оба су командира благодарила, војници салутирали. За овим се приближи фронту јунака са Чемулна Велики Њаз Алексеј и поздравни се са јунацима.

— Живјели, Ваше Императорско Вишочанство! Одговориле матрови на поздрав.

Послје званичнога поздрава, настало је здрављење официра и војника са породицама, матерама, браћом, сестрама и синовима, који су дошли да своје миле дочекају. То је било дирљиво. Мајка је грлила сина, сестра брата и сузе радости сливале су се низ образе. Многима је, који су посматрали овај призор, заиграло срце и сузе се заврћеле на зеницама. О врату младог мичмана висн старица и деца:

— Мајка те је, сине, оплакала и у Казанском Сабору палила свијећу за покој твоје душе, а Бог је хтио, слава му, да те опет жива видим!

Рудњев, Бјелајев и дружина нијесу се могли у први мах кренути. Њих у часу околни гомила сасвијем непознати људи и ко је стигао грлио је јуначне синове ове, што су позвучени из чељусти смрти, у коју су били добровољно пошли. Један непознати стари господин скида златан ланац и сат, искривен бриљјантима, и даје га младом мичману.

— Уми, сине мој, за усломену. Бог нека те штити.

И загрли га.

Многи од матрова и официра су повезани — ране још нијесу зарасле. Таквих је било дванаест. Тешко рањени били су у болничким колима.

На Невском.

Матрови направиле поново фронт и кренуше се. Све опалена, поцрњела лица. Види се и по лицу њихову да су преживјели страшне дане. На свакоме фурашка с натписом „Варјаг“ и „Корејца“. На прима свакоме крст св. Ђорђа, ријетко одликовање, које се даје за одбрано јуначтво. Околно њих родбина и најближи пријатељи. Поздрављају и грљеном никад краја.

— Био си рањен?

— Сјатница... три мале ране.

Када се морјаци показаше на пространим тргу пред станицом, она мирна

маса народа заталасала се као океан. Капе подећеше у ваздух и урнебесним клицањем поздравни цео сабрани Петроград ове јунаке.

Гомила свијета дође грљом и збијенија. Народ им поврпе у сретане и поздрав.

Највећу пажњу привлачи на се капетан Рудњев. Он се и не види из гомиле, која га окружује и с времена на вријеме грли. Рудњев је човјек опалена лика, проста изгледа и врло скроман. А то и јест особина јуначких људи.

Музика засвира народну химну и морјаци се Невским кренуше к Царском Дворцу.

И на сваком кораку по Невском Проспекту таласаше се нова гомила густо збијенога народа кличући „ура, ура“ јуначким гостима. Упарађена војска, господи и сиротини, фабриканти и радници, старици и дјеца жене и дјевојке — цео Петроград. По прозорима, балконима начичкао се безбројни свијет. Хатрија дјеца успу-жала се уз стубове електричних феџера и припињени уз гвођдени стуб, грабе да угледају јунаке од Чемулна.

Напријед иде Рудњев и његови официри са Бјелајевом, а за њима остали матрови. На сваком кораку разлијеже се поздрав.

— Здравствуйте браћо...

По ваздуху лете капе, вију се мараме, а са прозора и балкона и кровова пада на њих киша цвијећа и буџета, хладни Петриград показује топло срце своје.

Невски искривен заставама. Киша је ситна роминала, али нико на то није обраћао пажњу. И даме, као и војници и остали грађани, обукли су на се најсвечаније рухо.

Громогласно „ура“ Пренашало се на Пушкинску улицу, с Пушкинске на Литејнују, с Литејне на Фонтанку, од ове на Караванују, па до Гостиног двора; одатле се тај узвик појачао према Казанском Сабору и таласало се до морске и Гогољеве улице.

Иа почетка био се помамо читав свијет. Нервозни Јапан наскочио, навалио мучка, неочекивано, — у 24 сата хтио ријешити источно азијско питање. Русија је полаганија; није се још ни сад рамакала. Ова руска хладнокривост убија непријатеље Словена у појам.

Зашто се Јапан учистио у рат?

Јапански мајор Того Тацујиро, кога су заробили језици генерала Мишченка, није одржао своју ријеч, да ће као руски заробљеник поћи у Сеул, па је по други пут пао Русија у руке, која га иза тога послати у Ђаојан. Ту је тај мајор разговарао с неким дописницима, па је на горње питање од прилике овако одговорио: „Јапан је на рат изазвао поступање Русије на Далеком Истоку. Русија је најприје освојила подручје Амура, Сахалин, Манџурију и Портартур, те је већ почела напредовати и до Јале, да учини с Корејом исто, што и с Манџуријом. Чим би се с Корејом догодило оно исто, што и с Манџуријом, Русија би Јапану навјестила рат и одувила му његова острва.“

На чему се оснива тај страх Јапанаца? — запитно је мајора дописник.

„На фактима, што је Русија прије шест година најавила, да су јој за њезину трговину потребне двије луке: Портартур и Талиенван (Далња) Кад је те луке добила стрпала је одмах у свој цен и цијелу Манџурију. Сад нам је Русија поручила, да жели на Кореји имати штањацију за крдање угљена (Мазапо), па да смо попустили, Кореју би задесила судбина Манџурије. Русија може најпослије најавити, да треба и у Јапану једну луку за поморски лазарет и то би био први корак за освојење цијелог Јапана.“

Није то баш све тако, одговорио је на то руски дописник, јер је Русија приазила Јапану не само економски, него и стратегијски уплив на Кореју, дакле је дала Јапану све, што је тражио.

У том случају — рече јапански мајор — био би Јапан учинио велику глупост — по поред свега тога одговорност за рат пада на Русију, јер се она није држала свог обећања, да ће до највесног рока повући своје чете из Манџурије.

Затим се између мајора и дописника развио овај разговор:

— А што се Манџурија тиче Јапана? Зар водиле нијесу оуномоћене, да Манџурију штите од Русије?

— Не, Јапан је на Далеком Истоку сам на стражи, те не доушта, да се крњи свијетска трговина.

— То је велика услуга од стране Јапана; па што је дакле прави разлог садашњег рата?

— Јапан прије свега хоће да ослободи од руске најезде Кореју, а затим да проћера Русе из Манџурије.

— А докле би Русе имали бити проћерави?

— До Бајкала... даље нећемо ићи. Манџурију ћемо повратити Китају, а овај ћемо отворити свијетској трговини.

— Ко је заомлио Јапан, да проћера Русе из Манџурије?

— То ми чинимо из сопствене инцијативе.

У Зимњем Двору.

Дивну и особиту слику представљао је огроман празан простор пред Царевим Дворцем. Са три стране се скупило безбројни свијет и испунио пјаци пред Двором. По средини те гомили народа био је узви пролаз. Ту су чинили шпалир млади воспитаници ратних војних школа и завода. Тешко је ред одржати; али се публика сама стара да се ншта не деси.

Пред двором чекали су морјаче госте лица из царске свите: генерал ађутант гроф Воронцов Дашков и други.

У сурет јунацима ишао је сам Император, а за њим су ишли престолонашљедник и Велики Књажеви, чланови царске породице. И наједанпут сва пјациа пред Двором оживје.

Цар поздравља јунаке, а од једном тај се поздрав помијеша са силним клицањем народа, која се раздијеже по пространом тргу пред Двором. На балкону је била Царица, њене кћери и жонски чланови царске породице.

У капели дворца царскога одслужена је Божија служба и парастос за покој душа погинулијех јунака на „Варјагу“ и „Корејцу“. Послије овога био је у Двору свечан објед.

Цар је днапут наздрављу јунацима. По ручку је Цар разговарао са појединим официрима и оловљавао војнике.

Код општинског двора.

Два је сата по подне. Око „дучо“ густе редови свијета. Ни једна каш кишна оvdје не пада на земљу. Гомила све нише расте; полиција се узалуд упиње да држи ред. Са обраћаја са свим још од у јутру обутавањем.

Иа Дворца царског морјаци су се кренули уз поздравно клицање свјетине. Морјаци су задовољни. На лицу им сјају суве радости и благодарности. Народ их поздравља и грли уснут.

Сада у дума сва у сјају, искривена ошаним заставама и тропским раставем

— Зар је Јапан абиља о томе увјерен, да ће побједити Русију?

— Наш народ је у то увјерен, но ја са своје стране држим, да смо пренаглили и да нијесмо отпочели рат у право вријеме. За тако обављан рат ми најјесмо спремни, па смо морали чекати најмање још 50 до 100 година.

— А на чију помоћ рачуна Јапан у овом рату? на помоћ Инглеске, Америке, Китаја?

— О преговорима, што их је наша влада водила с Китајем прије почетка рата, нијесам информиран. Што се пак тиче англо јапанског савеза, то се показало, да је тај савез велика погрјешка, која Јапану не доноси никакве користи, а америкањско јапански савез био би још већа погрјешка, јер су Америкањци наши конкуренти на Далеком Истоку, па нам већ с тога не могу бити пријатељи.

— Зар се не бојите, да ће Инглеска или Америка настојати, да се користе вашом евентуалном побједом?

— Јест, тога се бојимо.

— Зашто је онда Јапан отпочео рат?

— Већ сам једном рекао, да држим да се је у садашњем рату Јапан авино. *Савез са Русијом био би једини прави и срећни излазак Јапану*, али управ с тога разлога навјестио је Јапан Русији рат, што је Русија прије двије године отклонила савез с Јапаном. Послије тога склопио савез с Инглеском, с којим нијесмо ништа добили. Сретна комбинација био би савез Јапана с Русијом, но Јапан може само тешком муком опростити Русија узвезе Портартура и за то га морамо натраг добити. Чим буде руска морнарица уништена, сматраћемо да је рат довршен, јер се сухопутне војске не бојимо.

— Тови велите, јер не познајете руску сухопутну војску; кад она ступи у акцију, овда може рат дуго да потраје.

— То би била велика несрећа за Јапан, рече мајор замшљено и прекине разговор.

Пронасти јапанске торпедначе.

Иа Токија јављају о пронасти јапанске торпедначе број 48 пред Талиенваном ове подробности: Ова је торпеднача потонула при бомбардовању и маневрсању пред Талиенваном, гдје је јапанско бродовље било забављено уништавањем подморских мина и других препрека у заливу. Јапанско је бродовље оперисало под заповједништвом адмирала Катаока. Бродовље је 12. о. мј. јутром стигло у залив Оклопваче „Итсукушима“, „Ниси“, и „Мијако“ добише наредбу, да се одвоје од бродовља и да отворе ватру на обалне батерије, дочим је одјељење торпеднача имало да надгледа луку и тражи постављене мине. Друго одјељење торпеднача, које је стражило пред Портартуром, придружи се бродовљу и почне истраживати луку. „Мијако“ опази на обали чету руских вјешака. Двије торпедначе стадоше у 3 сата послјат подне уништавати мине на западној страни залива и отворише при том телеграфске жице на обали од Такушана. Поручник Хота и четири морнара пођоше на обалу, попеше се под заштитом топова са јапанских бродова на брежуљак и разорише телеграфске жице.

Сала пуна званица — мундири, еполете, фрактови, ленте, свилене хаљине; све је то намајешано. Председник думе и представник Петрограда поздравиле је храбре борце, који су били веома забуђени.

У народном дому Цара Николе.

Тек што су гости поздрављени у думи, морали су се кренути даље. У народном дому Цара Николе била је приређена за њих свечана представа. Гости су се кренули Невом. За њиховим парабродима ишло је неколико лађа приватних гледалаца, а са обију обала Неве свијет је клицао и слао поздрав Чемулским јунацима.

За вријеме представе публика је захтјевала химну у почаст гостима. Химна засира. Рудњев, овај хладни, присебни мирни човек, који је равнодушно пошао у сурет смрти, осјети се потресан... он зарони лице у мараму и брисаше сузе своје. Иадржао је хладно најстрашније непријатељске нападе... оvdје се душа његова узбуди сва.

Послије представе настало је весеље. Народ се гробио, да ма коју ријеч проговори са борцима са „Варјага“ и „Корејца“.

— Гдје сте били за вријеме боја?
— На кљуно „Варјага“... Било је нас 6; четворица су погинула, нас два смо рањени.

Тек послје девет часова у вече објед се сврши. Морјаци се, опет прањени усклицима, кренуше на ношште у Круковске касарне, гдје их је чекала мека и господска постела.

Изваљен у постељи говорио је уморним друговима млади мичман:

— Тешко и страшно било је код Чемула, а оvdје се живи и ужива... Ово су најљепши тренути... Али послје овога, ја бих желио опет ићи на бојно поље.

На то угледаше три руска одјељења, два велика и једно маке. Бродовље се приближи обали и отвори ватру против њих. „Мијако“ открије на свом рекогносцирању руску стражу сјеверо-западно на предгорју Робинсону Бјело је оvdје око 10 руских чета, које су се повукле на ону страну горе Торпедначе бр. 48 и 49 открише велику мину у заливу, коју су такође хтјели уништити. Није им пошло за руком, да је експлозијом разоре. У то је изненада мина експлодира, те је торпеднача број 48 у два комада разбила. Брод је на то потонуо за 7 секунда. Барке са ратних бродова похиташе у помоћ и стадоше рањенике спасавати. Три остале мине су разорене. У 6 сати у вече врате се бродови к ошлом бродовљу. Адмирал Катаока јавља о том догађају:

Треће бродовље стигло је 12. о. мј. у залив код Талиенвана. Ратни бродови „Итсукушима“, „Ниси“ и „Мијако“ стадоше демонстративно стрјељати на обалне батерије, а одјељење торпеднача поче претраживати луку. Један официр и четири морка пођоше на обалу и разорише телеграфске жице. Три руске мине, које су вјешене у луци, с успјехом су разорене, али четврта је експлодира прије времена и оштетила торпедначу бр. 48, при чему је заглавило седам морнара, а седам је рањено. Других губитака нема на јапанској страни.

Пређашњи извјештај говори о пропасти торпедначе, дочим адмирал Катаока по пријеру Тогову ствар забашурује и признаје, да је торпеднача само оштећена.

Јуначко дјело потпуковника Спиридонова.

У Питсево искриво јапанско одјељење узавело је станицу Пулантјен на Портартурској жељезници. Јапанци су разорили један дио те жељезничке линије између Пулантјена и сљедеће станице према Портартуру, Санчили. Али Русе су их за кратко вријеме отуд поћерали, обновили разорену линију и поново запосјели Пулантјен. Дужина оштећене линије износила је 20 километара, а оправила ју је мичмад 4 жељезничког батаљона. Чим је жељезница била оправљена, одмах је послан из Ђаојана воз с муницијом, о чему Куропаткин Цару овако јавља:

Између Сајмачи и Фангангченга извршена су извиђања, но јапанске трупе нијесу опажене. Једна анатна јапанска колона је 25. апр. наступала у правцу од Фенгангченга против Кајчоуа. Станицу Пулантјен посјела је погранична стража, а оправљене су штете нанесене од Јапанаца путу до станице Санчили. Све те послове руководио је потпуковник Спиридонов од 4 жељезничког батаљона. Тај храбри официр узео је на себе, да одведе у Портартур један жељезнички воз, натоварен муницијом, који је стигао у Ђаојан, пошто су се Јапанци већ били искрпали код Питсева. Да не би дали да воз падне у руке Јапанцима, предвиђено је све, да га у случају потребе лагумају. Овај посао, што су га војници 4. жељезничког батаљона извршили са самопрегоријевањем, потпуно је успео. Око 4 сата по подне приспио је воз у Чинчав. Ту је воз предат генералу Фоку и одмах је под сигурном заштитом доведен у Портартур. Потпуковник Спиридонов вратио се за тајем на једној лакомотиви у Виџаутијан.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Свечано откривање споменика дру Јовану Суботићу). У недјељу, на Марков дан прије подне свечано је откривен у Биограду споменик заслужном српском родољубу, pjesнику и публицисти, дру Јовану Суботићу, који је великим својим радом на српској књижи и жртвама, што их је дијелом живота свог приносио на олтару растрганте српске отаџбине, задужио за највише српски род. Споменик је подигнут у средини Калимегдана, у достојном друштву, јер су ту и споменици Даничићу, Гавриловићу, Јакшићу и Виславу.

Ма да је вријеме било кишовито, испунио се бјеше још прије 10 сати лијеп број искрених поштовалаца Суботићева имена и рада, који се не хтједоше ни онда разићи, кад је киша почела јаче падати.

Око 11 сати стао је пред споменик уважени предједник биоградске општине, те је у кратком, али веома лијепом и смисљеном говору изио у главним потезима значај Суботићева рада и ове свечаности по цијело Српство. Кад је овај лијеп говор довршио, споменик се открио, а присутни се одазивају са *слава Суботићу!*

Затим је стао пред споменик ветран српске књиже, г. Милан В. Милићевић, те је, овлашћен и замољен од забрљачке Академије Наука, у име њено пољужио диван вијенац на подножје споменика Исто тако лијеп вијенац пољужен је на споменик и од стране Кола Српских Сестара. Још једном се зачу *слава Суботићу*, на што су присутни грађани, већином познати књижевници и публицисте, приступали редом високо поштованој госпођи *Саки Суботић*, славењиковој удо-

вици, да јој изјаве своје дубоко поштовање.

И опет се зачу *слава Суботићу*, након чега се почела публика разилазити.

(† Димитрије Нешић). У прошли недјељник напрасно је умро у Биограду Димитрије Нешић, знаменити српски математичар, професор Вел. Школе и државни савјетник. Покојни Нешић бјеше врло научен човек и његова стручна дјела наглавила су на велико признање и у страном научном свијету. Као професор Велике Школе имао је особито погодан начин предавања, који је знатно олакшавао ђацима и најтеже проблеме из математике. О њему доноси „Штампа“ ове биографске податке:

Родио се у Биограду 8 октобра 1836 године. Основне школе, гимназију и прве двије године природњачког одсека у Лицеју свршио је у Биограду. Затим је 8 септембра 1855 године отишао је у иностранство као државни питомац и учио се на политехници у Бечу све до октобра 1858 године, а од тада па до 1862 године на политехници у Карлсруе. Пошто се вратио из иностранства 1862 године, буде постављен за суплента у Лицеју, а непуну годину доцније постао је професор новоотворене Велике Школе.

У Великој Школи провео је без прекида 32 године, радећи обилато на математичким наукама. 20 јануара 1894 године ушао је у кабинет г. Ђоке Симића, а 21 марта исте године, по паду Симићева кабинета, стављен је на расположење. На расположењу је остао нешто више од године дана, па је онда постављен за члана Државног Савјета. У тој служби остао је непуних шест година па је онда пензионисан. Од тада па до 26 априла ове године је проживио понучено од јавног живота.

Нешић је пет пута био ректор Велике Школе и пет пута предједник Главног Просвјетног Савјета. 1872 године постао је чланом Српског Ученог Друштва, 1887 чланом Српске Кр. Академије, 1892 наменован је за предједника Академије Наука. Радио је и у комисији за увођење метарских мјера.

Нека је вјечан спомен овом заслужном српском научњаку и родољубу!

(Реформе руског правописа). Старо питање о упрошћењу руског правописа, понови је дошло на дневни ред у другом одјељењу Императорске Академије Наука у Петрограду. Међу Русима, показује се врло живо интересовање према томе питању, те је и особита комисија састављена, која ће да то питање ријешити. Та комисија састоји од академичара, лингвиста, министра просвјете, приватних послата, финансија, представника штампе, штампарског рада и др., свега око 50 људи.

У комисији, изауве осталијех, учествују: академичари: Ф. Ф. Фортунатов (потпредједник), Ф. Е. Корш, А. И. Собољевски, А. А. Шахматов; професори: И. А. Бодуен—де—Куртоне, Р. Ф. Брант, Будиловић, Буда, Шљанкин, г. г. Аненски, Маркевић, Кулаковски, Сакули, Витеберг, Карњански, Кулман, Покровски, Олденбург и др.

Питање о упрошћењу руског правописа подигнуто је у пошљедње вријеме, благодарећи труду педагошких друштава при московском и казанском универзитету, и труду божиње скупштине предавача руског језика у војничким заводима.

Педагошко друштво при казанском универзитету, пошто је саставило пројект упрошћеног правописа, обрати се Академији Наука с овим питањем:

1.) Признаје ли Академија Наука „Руски правопис“ Ј. К. Грота као свој?

2.) Ако признаје, зашто га у академским издањима не употребљава?

3.) Признаје ли Академија Наука „Руски правопис“ Ј. К. Грота као научан?

Међутим, на пошљедњем скупу предавача руског језика у војничким заводима изјављена је општа жеља, да се упрошти руски правопис. Овај скуп такође се је обратио с предлогом Академији Наука.

Пошто је Академија прегледала питања, које је поднијело казанско друштво, одговорила је, да је књига „Руски правопис“ од Ј. К. Грота састављена по наредби Академије Наука, али да није прегледана и проучена од стране чланова II-ог одјељења у свим појединостима; на тај начин речена књига не сматра се за „академску“. Признајући томе дјелу неке знатне врлине, Академија Наука не рачуна га као своје дјело које не подлежи критици. Што се тиче научности правописа, Академија мисли, да ни један правопис није научан пошто се он установљава по међусобном договору, међу списима заснованим на примљеном обичају и међу списима, који своје оправдање налазе у историји језика или његовом сувременом стању.

На првој сједници правописне комисије претресало се питање о правопису, како са историјске, тако и са педагошке стране. Међу тим су доказали, да је недостатак у руском правопису постојао још у 18. вијеку, кад се за тај правопис тек састављао. Третјакоски, Сумароков, Ломоносов и др. искаивали су исте наоре на непотребна писмена руске азбуке, који

су се у новије вријеме само развијали и просто понављали. С педагошке стране, савремени правопис признат је као врло тежак за изучавање не само у нижој, него и у средњој школи. На то је професор Котљаревски примјетио, да лица, која ступају у више научне заводе, често слабо владају правописом; професор је за примјер навео знаменитог М. Д. Скобељева, који је показивао „манито јунаштво“ и у правопису. Кома није познато, да ученици у основној школи уче правопис само ради испита и заборављају га одмах прве године послје изласка из школе; неуспјех так поуче зависи искључиво од недостатка самог правописа, јер је метод предавања правописа најбоље разређен у научној књижевности.

Као потврда те мисли појавило се је и врло интересантно писмо једног селског учитеља, упућено предједнику Академије Наука. То је писмо прочитао потпредједник при крају скуштине; у њему учитељ излаже своје мисли и закључке основане на многогодишњем искуству, и говори о огромним тешкоћама, које настају ушљед изучавања правописа у народној школи. Довнавши, да се при Академији Наука састаје правописна комисија, учитељ се радује и нада, да ће та комисија поћи у сусрет народној школи и смањити правописне тешкоће.

Поред свега тога што је јасно и признато, да данашњи правопис не ваља, он је ипак нашао ватрених заштитника. Особито је енергично ратовао за одржање садашњег правописа професор Будиловић, позивајући се при томе на правопис других словенских народа. Сасвим противно професору Будиловићу, изразио се је академик Корш, који се истиче као лингвист и велики познавалац словенских дијалеката. Академик Корш, између осталог, доказао је, да чеси и Пољаци, на које се је позивао Будиловић, имају свој народни правопис, док су Руси од самог почетка своје писмености добили туђи — старословенски правопис.

Послје тога скуп је једногласно признао, да треба упростити правопис, који већ постоји. При закључку је члановима комисије предложено по пет упатних листа, у којима је између осталог било питање: желите ли ви таквог упрошћења, у коме би била уништена писмена: ђ, њ, в, і или и, или пак каквог другог? Послје гласна видјело се, да су чланови комисије признали за потребно да се униште само поменута четири писмена. Сагласно с таквим ријешењем би изабрана засебна поткомисија да састави подробији пројект тога упрошћеног правописа, а у тој су комисији поменута више лица.

(† Х. М. Стенли). Из Лондона јављају, да је највећи испитивач-путник прошлог столећа, *Хамри Мортон Штекли* умро од каплје у 63 години живота. Он је прошао огромне, дотле непознате просторије у централној Африци. Прошао је изворе ријеке Нила и његова је заслуга, што је држава Конго данас насељена, у којој се већује индустрија и земљорадња и доноси велики приход.

Стенли (управо Џек Роуланд) родио се у Уелсу близу Денбиа 28 јануара 1841. До 13 године своје васпитавао је у сиротињском дому. Тада је као послужитељ на броду отишао у Ну-Орлинс, гдје га узе себи неки трговац, по имену Стенли, изучи га трговачком послу и напошлетку узме га под своје. Касније је Стенли као добро волац служио у војсци Сјеверних држава. По закључењу мира поставе новинар, путовао је по Турској, Малој Азији и Персији, а год. 1868 оде у Абисинију као ивијештач „Њу-Јорк Хералда“; г. 1869 повјери му Гордон Бенет младић, власник споменутог листа, да иде у Срећну Африку, да потражи Ливингстона, кога већ двије године беше нестало. И заиста, Стенли се 10 нов. 1871 састаје с њим у Ујци. О том је написао једно дјело: „How I found Livingstone“. Г. 1873—74 учествовао је у рату против Ашантијског краља. О том је написао дјело: „Somahie and Magdala“. Послје тога листови „Њу-Јорк Хералда“ и лондонски „Дели Телеграф“ о свом трошку пошљу га опет у Срећну Африку, гдје је уз највеће тешкоће пловио по ријеци Конгу све до ушћа јој, те је пронашао да је Конго бродна ријека. О тој експедицији написао је дјело: „Erongh the dark continent“. Год. 1879 и 1880 по овлашћењу белгијског краља опет пропутује Конго, тре пронађе многе притоке и језеро Леополда II. О том је опет написао дјело: „The Congo and the founding of the free state“. Год. 1886 до 1889 водио је велику експедицију, изаслату да пронађе и доведе кући Емин-пашу. Том је приликом прешао гдјне просторије, прошао унакрст прашуме, дубраве и пронашао многе непознате земље. Кад се вратио, одушевљено је дочекан у Инглеској и изабран у парламенат.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Како треба да живимо, па да се чувамо од стварања камена у бубрезима и бешици?

Стварање камена у појединим органима човјечјег тијела тако је тетка и обилна болест, да су се њоме лекари бавили и нарочито јој пажњу поклањали од памтивијека. Има извјештаја још из старог доба, какве су методе лијечења и каква средства лекари употребљавали противу ове опаке болести. Али оно, што је много важније, а то је узрок овој болести, испитиван је са много мање пажње.

По, испитивање узрока једној болести и није лака ствар. И данас још није се дошло до потпуне извјесности о узроку стварања камена у нашим органима. Па, ипак, ако хоћемо једно зло да отклонимо, морамо знати откуда оно долази.

Неко се вријеме држало, да се камен у бубрезима и бешици ствара ушљед извјесних климатских атмосферских узрока. Али, ово мишљење је напуштено одмах, чим се увидјело, да ове болести има у свима климатима, и да у земљама са истовјетном климом није једна иста сразијера у болестима од камена.

Сматра се као вјероватно, да на стварање камена утиче геолошко-телурска чињеница, што се опет нарочито огледа у пијаћој води, чији хемијски састав зависи опет од дотичне земље. Међутим, према најновијим испитивањима мора се узети као утврђено, да извјесне мјесне прилике, као начин живота, храна и извјесне навике проивводе камен у извјесним органима нашега тијела. Прије свега примјеђено је, у свима земљама без разлике, да су болести камена привилегија поглавито имућне класе људи. У томе се слаже ова болест са гутом, са којом је она и сродна, што је и гута махом болест богаташа и оних, који се одвјећ снажно хране.

Материје, које се као храна уносе у тијело, треба да се у овоме прераде. У колико је човјек здравији, у толико то бива боље и савршеније. Ако ма из којих узрока наступи нека пометња у оксидацији организма, ако, дакле, унесене материје не могу да се прераде, онда те прерађене материје доспијевају у већој количини у мокраћу. Ова се толико претовари мокраћном киселином или њеним солима, да се ове однајују и агрудњавају у камен Међутим повнота је ствар, да се храна тијелом боље прерађује, што човјек више тјелесно ради. Ово се огледа већ и у томе, што човјек, послје јачег тјелесног рада и напрезања, више огладни, но иначе. А глад нам казује, да је хранљива материја, која у тијелу кружи, потрошена и да је треба изокнадити. Ушљед овога, биће и нестручањацима јасно, да када ми у своје тијело унесемо више хране, но што смо у стању прерадити, да ми тада товаримо наше тијело материјама, које долазе у мокраћу, дају материјал за стварање камена. Дакле, стварање камена није ништа друго, до једна аномалија у оксидисању (сагоријевању) и примању хране у тијелу.

Из овога што рекосмо, излази закључак: *Ко добро једе мора добро и радити, а напротив онај, који се одмара, не смије узимати снажну храну.*

Односно начина исхране морамо нагласити: *да се месу има пришипати највећа кривица за стварање сувихне мокраћне киселине.* Још и данас влада огромна заблуда, да је месо, као снажна храна, и најздравија. Међутим, нема веће неистине од тога. Једно јело од меса преко дан, сасвим је довољно. Месо не треба сматрати као јело, од кога треба човјек да се најде и да се њиме нахрани, већ просто га треба сматрати као додаток осталим јелима. На жалост, у имућнијим кућама увијек је обратан случај. Мјешовита храна у којој месо игра узгредну улогу, најбоља је и најздравија. А они, који су већ патили од камена или код којих се чешће налази пијесак у бубрезима, најбоље ће урадити, ако месо оставе, или га једу у малој количини и то увијек са зелем и зеленом салатом.

У друга средства, којима се спречава стварање овог таложња, спада старање: *да мокраћа не буде одвјећ кисела, и да није одвјећ концентрисана (густа).*

Прво, тј смањивање мокраћне киселине, постиже се уношењем у тијело алкаличних соли, а то је пијењем алкаличних вода. С тога сви који су склони болестима камена, треба да пију какву воду, у којој има угљене киселине, као: Паланачки кисељак, гисхилер, сеатерс, салватор и т. д.

А што се другог услова тиче, спречавања агудњавања мокраће, нема бољег начина до пити доста воде. И као год што је истина, да се до сада није пронашла ни једна материја, која би могла растворити већ постојећи камен, исто тако је поуздано, да се довољним испирањем бубрега (пијењем воде) може спријечити таложње пијеска и камена. Прије свега, ушљед пијења воде мокраћа постаје рјеђа или алкаличнија, што значи мање кисела, а затим, ако би пијесак постојао, он се,

ушљед веће количине течности, спира. С тога сви људи, који имају разлога да се боје ове болести, треба да пију доста воде, слабог теја и лимунаде, а нарочито они, који се много вноје; код њих један дио воде, који би требао да оде у мокраћу, и да је разблажи, иде на поље кроз кожане поре.

Ако ова средства која наведосмо и не би била у стању да спрече увијек стварање камена, она су ипак у стању, да нас прилично заштите од ове тешке болести.

С тога да у кратко поновимо средства за предохрану од ове болести:

1) Водити правилну економију тијела и не узимати више, но што се даје;

2) Тјелесни рад ни у ком случају не изостављати; ако коме то није позив, онда треба гимнастисати и шетати; и

3) Давати тијелу доста течности, али не алкохола, већ алкаличне воде и лимунаде, нарочито ако обична вода није добра.

„Нар. Здравље“.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Са скупштине „Друштва за потпомагање заната и трговине у Црној Гори“.

2 о. мјесеца одржата је на Цетињу главна годишња скупштина, на којој су, у великом броју, били заступљени сви редови нашег грађанства. Скупштину је отворио предједник друштва, г. Вуко Вулетић, говором, у коме изјављује, да је Друштво у кратком једногодишњем току рада, — уоченом благонаклоношћу и помоћу Њег. Кр. В. Господара, а под Високим заштитом Њ. Височанства Књаза Петра, уз сарадњу особито свјеснијих чланова нашег друштва и благодарну помоћ пријатеља на страни — веома напредовало, како ће се видјети из секретарског и благодјелничког извјештаја, а он истиче са задовољством, да се је под утицајем Друштва почела развијати воља за рад на привредној радиности у опште, а специјално помиње у раду Друштва основ поставку скоро основаног трговачког удружења у Подгорици. Секретар Друштва г. М. Ивановић, прочитао је свој извјештај о раду управе и успјеху друштвеном.

Управа је довршила унутрашњу организацију Друштва оснивањем пододбора у земљи. При ојени рада Управе, заслужује имати обзир на средину, у којој је Друштво као прво ове врсте постојало. Једну од најважнијих дужности Управе је сматрала, да, по могућности, ради код народа на ширењу правилних појмова о важности рада у опште, а специјално удруженог.

Посао агитације за упис у чланство ограничен је у главном на нашу ужу отаџбину, а изнимно се је обраћало познатим њеним пријатељима на страни, јер Управа полази са гледишта, да код нас треба јаче воље, више рада и патриотизма, па да се можемо ипак културно привредно развијати са повољним успјехом.

Њег. Кр. В. Господар, у издашњој жељи да се Црна Гора и привредно развија, благоизволио је дозволити Друштву да може основати своју дутрину, и дао у име Друштвеног заштитника, Њ. В. Књаза Петра, круна 1000

Управа је послала на страну за изучавање равних заната и трговине око 40 дјене. Нарочито је поклањата пажња избору заната најповољнијих за наше прилике као млекарства, винарства и т. д.

Дат је друштвени капитал, којим је један наш оспособљени занатлија отворио своју радионицу на Цетињу.

Чланова добротвора уписано је: са улогом од по 1000 круна 2 и то: Њ. В. Књаз Петар; Њезино Царско Височанство Велика Књагиница Милица Нисолајевна.

Трећи је велики добротвор Друштва, г. Де Мек, секретар царско руског посланства на Цетињу, који је основао књигоне зачку радионицу, у којој се уче наша дјеца на Цетињу, а за чије трогодишње издржавање троши по 3000 круна.

Чланова добротвора са улогом од 150 круна уписано је 26; Чланова оснивача, са улогом од 6 круна, 162; Чланова помагача, са улогом од 2 круне, 62.

Из благодјелничког извјештаја, који је изашао у прошлом броју „Гласа Црногорца“, види се да је Друштвени капитал нарастао на суму од 10654 круне. —

Након читања благодјелничког извјештаја и изјаве надворног одбора о уредности благодјелничких књига и рачуна као и о уредности рада управе у опште, претресата су поједина питања о што скорјеим увођењу појединих привредних грана код нас Скупштина је сагласног мишљења, да као главни програмни дио правила буде отварање занатлијско трговачке школе у земљи, али се увиђа, да је због оскудице средстава рано још на то мислити. Препоручује предлог г. Де Мек, да Управа ради на оснивању других потребних, а скопчаних са мањим трошком грана радиности, које поименице помиње, док средства друштвена буду нараста, да се могу оснивати занатлијско трговачке школе.

На предлог предједника, скупштина је једногласно изабрала из своје средине пет чланова да у име њено изјаве захвалност Њ. Кр. В. Господару на Високој по-

моћи и пажњи и замоле, да ису и у будуће благоизволи указивати Друштву.

Саопштавајући у најкраћем изводу рад Друштва за потпомагање заната и трговине, како је изнесен пред главну скупштину, позивајући наше прилике, цијенано заслужно његов значај за наш привредни напредак, те препоручујући га свима пријатељима напретка наше домовине, желимо да срећно устраје на путу нашег привредног прегорођаја.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетине, 8 маја.

(Спасов дан.) У животу свакога народа има дана, који су имали одсудног утицаја на његов историјски развој и на којима се радо зауставља народна пажња и дужним их поштовањем прославља. Такв један дан за Црну Гору, јест Спасов дан. Успомена на славну Граховску битку прослављена је тога дана овдје на уобичајени начин. У манастирској цркви била је архијерејска служба, коју је отслужило Високопросвештени Г. Митрополит Митрофан са мјесним свештенством, а послје св. литургије одржат је свечан парастос погинулим борцима за вјеру и отачаство на Граховцу и другим црногорским бојним пољанама. Служби и парастосу присуствовали су: Њ. Кр. В. Господар, наши министри и великодостојници, чиновништво, официјерски кор, војска и многобројна народ.

(Одликовање.) Његова Кр. Височанство Господар приликом дана рођења Њезиног Кр. Височанства Књагинице Милене, 22 априла т. г., благоизволио је одликовати бригадира и начелника Општевојног одјела Министарства Војног, г. Јанка Вукотића II. степеном Данилова ордена.

Пошто се је г. бригадира тога дана налазио у Подгорици, Њ. Кр. Височанство благоизволио је ово високо одликовање јавити му слиједеним телеграмом:

Г. Бригадиру

Јанку Вукотићу

Подгорица.

Особито задовољан твојим досадашњим радом, ревношћу, трудом и љубављу, којом пратиш унапређење моје храбре Војске, нашао сам се побуђен, да ти дам дана, на рођен-дан Њ. Кр. В. Књагинице Милене, твоје роднице, а у очи моје славе св. Георгија Побједоносца, орден Данила I. други степен, да га носим као знак мога благоишљена и захвалности на примама, у којима куца одано ти срце милог домовина.

Никола.

(Преглед војске.) Ванредна војничка комисија, на челу које се налазио бригадир г. Јанко Вукотић, пошто је за прошла три мјесеца пропутовала цијелу Црну Гору ради прегледа и пријеписа наше војске, завршила је обвјех дана свој рад и повратила се овамо. Из извјештаја, којег је ова комисија поднијела о свом раду надлежним војним властима, види се, да је стање наше војске најповољније и да се она налази у најбољем реду и спреми.

(Личне вијести.) Г. Стеван Ђурчић, предједник српског новинарског удружења и уредник „Биоградских Новина“, пошто је овдје провео неколико дана, пропутовао је у пратњи г. проф. М. Мијушковића Никшић, Острог, Даниловград, Подгорицу, Зету, одакле се је и опет на Цетиње повратио. Прије свог коначног одласка с Цетина, имао је част поново бити примљен у аудијенцију од Њ. Кр. В. Господара. Послје дводневног боравља овдје, упутио се с истим г. Мијушковићем преко Скадра у Улцињ и Бар, да посети и наше Приморје. Из Бара навегао се г. Ђурчић на море, и послје краћег боравља на далматинском Приморју вратиће се у Биоград, остављајући међу нама најбоље и најпријатније успомене. Желимо му срећан пут и повратак у домовину!

(Доктор права.) На Спасовдан, 6 маја, у 4 сата послје подне, у великој сали бечког Универзитета, свечано је промовиран на част доктора права г. Душан Мишковић. Колико нам је познато, ово је први Црногорац, који је добио научни степен *доктора права*. Ми му од срца честитамо!

(Први батаљон отојеће војске на Цетињу.) У недјељу, 2 о. м. довршио је XXI. ред првог батаљона наше отојеће војске своја четворомјесечна вјежбања и војнички су отпуштени истог дана својим кућама. Идући XXIII. ред окупља се 12 о. м. на Цетињу.

(Школска вијест.) Управа наше женске основне и радничке школе јавља дјечијим родитељима, да ће се ова школска година у тијем школама, ушљед отказа стана од стране власника куће, завршити раније него обично. Према томе годишње испитивање у поменутим школама обдржаваће се 10. и